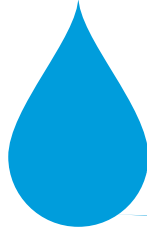

BAĞIŞÇILAR VE
SİVİL TOPLUM
KURULUŞLARI İÇİN

Sosyal Yatırım Fonları

Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı
Third Sector Foundation of Turkey

The Tashman Fund
Taşman Fonu

CAF

■■■ committed to effective giving

WINGS
WORLDWIDE INITIATIVES
FOR GRANTMAKER SUPPORT

TÜRKİYE'DE SOSYAL YATIRIMIN GELECEĞİ

Türkiye, ekonomik kalkınma ve demokratikleşme alanlarında yapılan reformlar ile her geçen gün daha güçlü ve etkin bir sivil toplum sektörüne kavuşuyor. Bu gelişmeler doğrultusunda sosyal yatırımın geleceği de önem kazanıyor.

Sosyal yatırım fonları (SYF)*, dünyada benzer gelişmeler yaşayan ülkelerde sosyal yatırım için faydalı bir araç olarak öne çıkıyor. Bu modelin Türkiye'deki bağışçılar, sivil toplum kuruluşları (STK) ve ihtiyaç sahibi kitleler için belli başlı yararları ise:

- STK'lara yerel kaynak sağlanması ve kaynak geliştirmede destek verilmesi,
- Bağışçılığı daha kolay ve esnek bir hale getirerek daha geniş bir kitlenin sosyal yatırım yapmasının sağlanması,
- Şirketlere ve diğer kurumsal bağışçılara STK'larla proje ortaklığı ve hibe tahsisi gibi konularda uzman destek sağlanması olarak özetlenebilir.

Bu getirileri ile sosyal yatırım fonları hem Türkiye'de sosyal yatırımın hem de genişleyen sivil toplum sektörünün geleceği için önemli fırsatlar sunmaktadır.

SOSYAL YATIRIM FONLARI

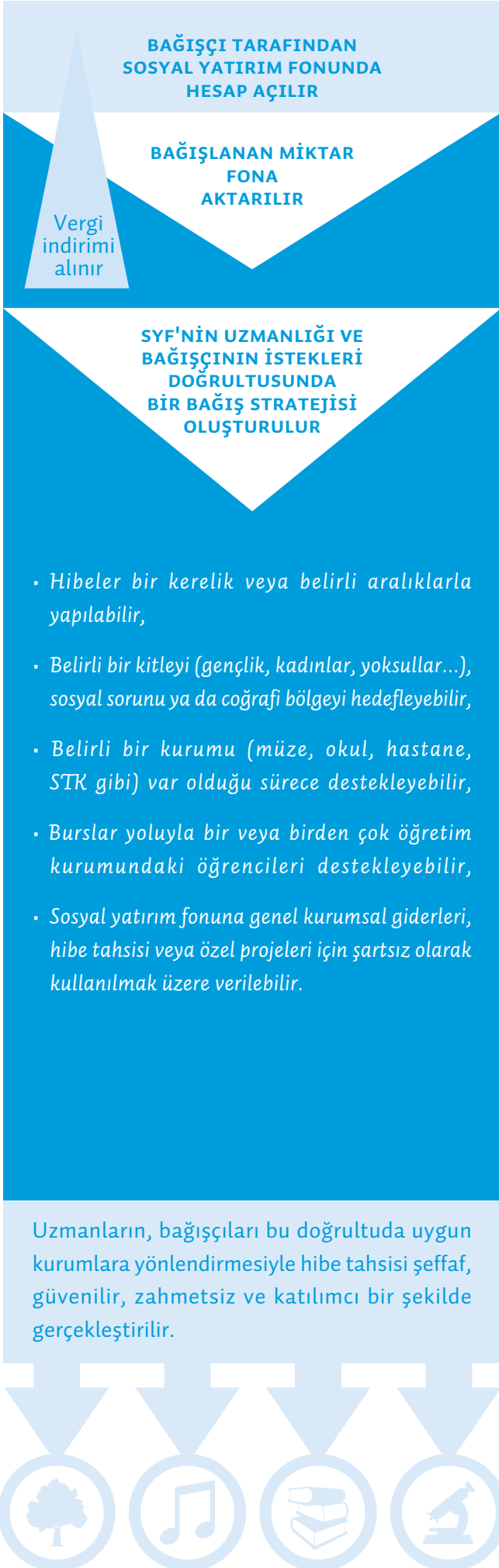
Sosyal yatırım fonları bağışçıların istekleri ve toplumsal ihtiyaçlar arasında karşılıklı tatminkâr bir denge kurarak birey ve kurumlardan fon toplayıp, bu kaynakları hibe olarak uygun sivil toplum kuruluşlarına dağıtır.

Sosyal yatırım fonları bugün 46 ülkede kendi özel kültürel, sosyal, siyasal ve ekonomik şartlarına uyarlanarak benimsenmiştir. Hiçbir sosyal yatırım fonu (bağışçı ya da hedef kitleleri, faaliyet alanları, kurumsal yapıları ve benzeri hususlarda) bir diğersinin aynı değildir. Model, bazı ülkelerde yerel girişimlerle, diğersinde ise uluslararası donör kuruluşların desteği ile başlamıştır.

- Genellikle ülke, bölge ya da şehir gibi coğrafi kriterlerle belirlenen ihtiyaç sahibi kitlelerin hayat standartlarının yükseltilmesini ve toplumun değişen ihtiyaçlarının karşılanmasını hedefler,
- Kendi programları için fon sağlamak yerine STK projelerine hibe tahsis eder, bu yolla birey ve kurumlardan STK'lara yerel kaynak aktarımını sağlar,
- Bağışçılara danışmanlık ve destek hizmetleri sunar,
- Toplumsal meseleler veya hedef toplulukları ile doğrudan çalışan STK'ları destekler, bu alanlarda bilgi toplar ve ilgili paydaşları bir araya getirir,
- Hibeleri yönlendirirken STK'lar için oluşturduğu kriterler ile sivil toplum kuruluşlarının kendi kendini yönetme, denetim, iyi yönetim gibi konularda kendini geliştirmesini sağlar,
- Toplumu düzenli olarak SYF'nin amaçları, faaliyetleri ve mali durumu hakkında bilgilendirerek şeffaflığını ve güvenilirliğini sağlar.

*İngilizcede "community foundation" olarak adlandırılan bu modelin Türkçedeki karşılığı "sosyal yatırım fonu"dur.

SOSYAL YATIRIM FONU MODELİ

DAHA BİLİNÇLİ BAĞIŞÇILAR, DAHA GÜÇLÜ SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI, DAHA KATILIMCI BİR TÜRKİYE

SYF'nin bağışçılar için getirileri:

- **Kişiyi özel:** Tek bir birey, aile ya da kurumun varlığını bağışlamasıyla ya da katkılarıyla kurulan özel vakıfların aksine, pek çok birey ve kuruma farklı fonlarla aynı şemsiye altında bağış yapma şansı verir,
- **Kolaylık:** Kurulması masraflı, idaresi ise zahmetli olan vakıflardan farklı olarak SYF'ler fonların idaresini mümkün olan en masrafsız ve kolay hale getirir,
- **Esneklik:** Bağışçılar fonlarının hangi amaç için (sağlık, eğitim, gençlik...), hangi kuruma ve hangi şartlarla (bir kerelik ya da belirli aralıklarla) verileceğini belirleyebilir,
- **Uzmanlık:** Bağışçılara stratejik olarak yol gösterir, onları toplumsal ihtiyaçlar konusunda bilgilendirir ve uzman ekibi bağışların en etkin şekilde kullanılmasını sağlar.

SYF'nin sivil toplum kuruluşları için getirileri:

- **Kolaylık:** SYF'ler bağışçılığı teşvik ederek ve kolaylaştırarak hem STK'ların bağışçı kitlesini çeşitlendirir hem de potansiyel bağışçı kitlesini genişletir,
- **Destek:** Kendi kaynağını geliştirmede zorlanan STK'lar için kaynak yaratılmasını sağlar,
- **Görünürlük:** STK faaliyetlerinin bağışçılar ve kamuoyu nezdinde görünürlüğünü artırır,
- **Uzmanlık:** Sektörü yakından tanıyan ve hibe tahsislerinde uzman kuruluşlar olan SYF'ler, STK'lara bağışçılarla ilişkilerinde ve proje ortaklıklarında kolaylık sağlar.

DÜNYADA SOSYAL YATIRIM FONLARI

Sosyal yatırım fonları 1970'den günümüze 46 ülkeye yayılmıştır ve bugün sayısı 1200'ü aşmaktadır. Yukarıda kısaca değinildiği gibi, sosyal yatırım fonları içinde buldukları toplumun kültürel, sosyal, siyasal ve ekonomik şartlarıyla uyumlu bir şekilde işlevlerini sürdürmektedir. Ayrıca her ülkede bağışçı ya da hedef kitleleri, faaliyet alanları, kurumsal yapıları ve benzeri hususlarda kendine has sosyal yatırım fonları bulunmaktadır.

DÜNYADA SOSYAL YATIRIM FONLARININ ARTIŞI				
Bölge/Yıl/Kurum Sayısı	2000	2003	2004	2005
Güney ve Kuzey Amerika	720	852	867	874
Avrupa	98	186	209	248
Asya/Pasifik	10	19	33	41
Afrika	7	7	11	12

Community Foundation Global Status Report, WINGS CF 2005

Geçtiğimiz yıl içinde sosyal yatırım fonlarının sayısı % 5 oranında, faaliyet gösterdikleri ülke sayısı ise % 9 oranında büyümüştür. Model, ilk olarak ABD'de başlamış ve en çok bu ülkede gelişmiş olmasına rağmen günümüzde % 40'ı ABD dışında bulunmakta, bu fonlar en hızlı Avustralya ve Almanya'da gelişmektedir.

Fonların sağladığı toplumsal yararı gören Dünya Bankası, Ford Vakfı, Charles Stewart Mott Vakfı, Silicon Valley Sosyal Yatırım Fonu ve WINGS gibi kuruluşlar SYF'lerin gelişmesi, sürdürülebilirliğinin sağlanması ve hizmet verdiği topluma azami derecede fayda sağlayabilmesi amacıyla "Global Fund for Community Foundations" isimli küresel bir destek fonu kurmuştur.

2003 yılında ABD'de bulunan 645 sosyal yatırım fonunun toplam varlıkları 35 milyar dolara yaklaşmakta ve bu değer geçtiğimiz yıldan günümüze % 17'lik bir artış göstermektedir. Bugün ülkede 700 sosyal yatırım fonu bulunmakta, bağışları ise çoğunlukla bireysel bağışlardan oluşmaktadır.

İngiltere'de günümüzde 57 sosyal yatırım fonu bulunmakta olup, bu fonlar nüfusun yaklaşık % 90'ı için erişilebilir durumdadır.

İtalya'nın kuzeyinde Lombardiya bölgesindeki Cariplo Vakfı sayesinde nüfusun % 70'i bir sosyal yatırım fonuna erişim sahibidir. Sosyal yatırım fonlarının başarısı modelin ülkenin güneyine de yayılmasını sağlamıştır.

Belçika'nın önde gelen vakıflarından King Baudouin Vakfı hem bir sosyal yatırım fonu işlevi görmektedir hem de girişimlerin yerel gruplardan gelmesi şartıyla bu modelin ülkede ve dünyada yayılmasını desteklemektedir.

Fransa'daki Fondation de France tüm ülkeyi kapsayan bir fon olup, bağışçılara kendi fonlarını oluşturma şansı vermekte ve hibelerini bölgeler bazında oluşturduğu yerel panellerin yönlendirmesiyle yapmaktadır.

Almanya'da Bertelsmann Vakfı sosyal yatırım fonlarının önde gelen destekleyicisidir. Ülkede 2005 yılında 21 sosyal yatırım fonu daha kurulmuş ve sayıları 84'e yükselmiştir. Bu durum % 33'lük bir artışa işaret etmektedir.

Rusya örneğinde 1998'de kurulan ilk sosyal yatırım fonu Togliatti Vakfı, (günümüzde varlıkları 1 milyon avroyu aşmıştır) 19 diğer fonun kurulmasına sebep olmuştur. Bu sürece merkezi İngiltere'de bulunan CAF (Charities Aid Foundation) büyük destek sağlamıştır. Rusya'daki bu artışta bağışçılara sağlanan vergi teşvikleri büyük rol oynamıştır. Sosyal yatırım fonları büyüdükçe bağışçılara aile fonu yönetimi, belli sosyal alanlara odaklanan fonlar, bordrolu çalışanlar için fonlar gibi yeni hizmetler getirmiştir.

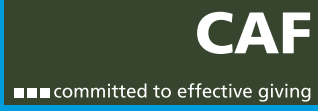
Orta ve Doğu Avrupa'nın ilk sosyal yatırım fonu Slovakya'da kurulmuş, ülkenin sosyo-ekonomik yapısı sebebiyle bağışçı kitlesini büyük kurumsal bağışçılar ve varlıklı kimseler yerine orta gelir seviyesinden bireyler oluşturmuştur. Günümüzde ülkenin % 30'unun sosyal yatırım fonlarına erişebildiği gözlenmektedir.

TÜSEV 1993 yılında Türkiye'nin önde gelen vakıfları tarafından kurulmuştur. TÜSEV'in misyonu üçüncü sektörün yasal, mali ve işlevsel altyapısını geliştirmektir. TÜSEV hakkında ayrıntılı bilgi için www.tusev.org.tr web sitesine danışabilirsiniz.

The Tashman Fund Taşman Fonu

Taşman Fonu, Amerika Birleşik Devletleri'nin Arizona eyaletinde yerleşik işadamı Haldun Taşman tarafından kurulmuştur. Fonun amacı Amerika'da yaşayan Türk öğrencilere burs vermek ve Türkiye'deki sosyal projeleri desteklemektir.

İngiltere'de yerleşik Charities Aid Foundation (CAF), daha etkin bir bağışçılık anlayışının yerleşmesi için çalışmaktadır. Bu amaç doğrultusunda bireysel ve kurumsal bağışçılara bağışlarını etkin bir şekilde yönlendirmelerinde ve değerlendirmede destek olmaktadır. Ayrıntılı bilgiye www.cafonline.org web sitesinden ulaşabilirsiniz.

WINGS, sosyal yatırım fonlarını ve vakıfları uluslararası düzeyde destekleyen bir kuruluştur. Ayrıntılı bilgiye www.wingsweb.org web sitesinden ulaşabilirsiniz.